

Universiteit Utrecht

Koninklijke Nederlandse Gymnastiek Unie

Sportuitval binnen het damesturnen

**Welke verenigingsgerelateerde zaken hangen samen met de
sportuitval binnen het damesturnen in de leeftijd van 12-18 jaar?**

Marianne Groenevelt (3225038)

Eindversie, 30 juni 2009

Universiteit Utrecht: Faculteit Sociale Wetenschappen

Master Thesis Maatschappelijke Opvoedingsvraagstukken

Begeleiders: eerste docent: Drs. P.L.M. Baar en tweede docent: Prof. dr. M. de Winter

SUMMARY

Background. This article examined the way in which 12- to 18-years old female drop-outs of ten gymnastics clubs in the Netherlands experienced their club. Last years, sport withdrawal at sport clubs - also gymnastic clubs - in the Netherlands increased due to developments like individualization and commercialization of the sport. The outcome is the rising participation of disorganized sports. In this research the problem of sport attrition by gymnastics clubs was seen as the inability of the club to connect clubs policy with the expectations and the needs of this 'new sporter'.

Purpose. The first goal of this article was to understand which drop-out factors have played a role in the decision to end the club membership. The second goal was to answer the question: Which of these factors could be influenced by the clubs themselves? The last goal was to make clear what role coaches are playing in the process of leaving a gymnastic club.

Methods. Questionnaires and interviews were used to find answers on the above questions. The questionnaires were sent to 110 female drop-outs of 10 gymnastics clubs. 56 Of them were completed and returned. Out of all the returned questionnaires, 17 girls were selected to participate in individual interviews. These girls were selected, because their coaches were playing a role in the decision to stop their club membership.

Results. The most important reasons for drop-out were: 1) 'other things to do', 2) 'to play another sport', 3) 'injury', 4) 'not enough fun' and 5) 'boring'. The most important factors that could be influenced by sport clubs themselves were group composing and the fact that elder girls were missing group or competition possibility's. Furthermore, lack of friends or sporters within the same age category led to lesser fun. The last important factor concerned the role of the coach. 74% Of the girls indicated the role of their coach in their sport club withdrawal. This role existed of too much repeating, little possibilities to learn, little instruction moments, moody and strict or negative coaches, anti-personal coaches or coaches with having favourite sporters.

Discussion. The outcomes of this research mostly corroborated findings of earlier studies. However, more research and larger populations are necessary for the generalisation of these results. Also, it would be interesting to further research the perspectives of coaches, gymnastics clubs and club participants on sport attrition.

Keywords. Sport withdrawal, sport attrition, gymnastics clubs, and adolescent.

INLEIDING

De maatschappelijke betekenis van sport is in de afgelopen decennia in Nederland sterk toegenomen. Sport is er voor iedereen, sport is gezond en sport aan de top zijn dan ook de drie pijlers uit de sportnota *'Tijd voor Sport, bewegen, meedoen en presteren'* (Ministerie van VWS, 2005). Het fenomeen dat de sport steeds belangrijker wordt, is toe te schrijven aan diverse maatschappelijke trends. Zoals de 'versporting' en 'ontsporting' van de sport (Crum, 2001), de toegenomen welvaart, de professionalisering en commercialisering van de sport, de toegenomen individualisering en de vergrijzing van de samenleving (Van Bottenburg, 2006). Kortom, er is meer ongeorganiseerd aanbod, relatief minder jeugd, er wordt meer naar eigen voorkeur gesport en met het liefst zo weinig mogelijk regels. Deze ontwikkelingen hebben geleid tot een stijging van de algehele sportdeelname, maar zij hebben tevens gezorgd voor een daling van de ledenaantallen bij de sportverenigingen (Kamphuis & Van den Dool, 2008). Dit met als gevolg dat de traditionele sportvereniging onder druk is komen te staan door de toenemende concurrentie en de veranderde eisen vanuit de samenleving. Het bovenstaande zorgt ook bij de traditionele gymnastiekverenigingen van de Koninklijke Nederlandse Gymnastiek Unie (KNGU) voor zorgen omtrent ledenuitval. Uit de ledenstatistiek van de KNGU 2007 blijkt, dat er een enorme ledendaling plaatsvindt, vooral in de leeftijd van 12- tot 18- jaar. Waren er in de leeftijdsgroep 7- tot 11- jarigen nog 88.939 kinderen lid (31,8% van het totaal). In de categorie 12- tot 18- jarigen is dit aantal gedaald naar slechts 36.669 leden (13,1% van het totaal). Deze uitval betreft voornamelijk meisjes, aangezien de turnsport door meisjes wordt gedomineerd (KNGU, 2008a, 2008b).

Deze confrontatie met de ledenuitval heeft de kwaliteitsvraag binnen de KNGU centraal doen staan. Deze richt zich op de ervaren kwaliteit, oftewel de gebruikerskwaliteit: het kwaliteitsoordeel van de sporter die is ontstaan door de sportervaring (Van Bottenburg, Van het Hof, & Oldeboom, 1997). Het is mogelijk dat sportuitval bij de verenigingen veroorzaakt wordt door het onvoldoende aansluiten van de verwachtingen en behoeften van de "nieuwe sporter" bij het huidige verenigingsbeleid (Kalmthout & Lucassen, 2008). Bovengenoemde kwaliteitsvraag heeft geleid tot de vraag naar dit onderzoek vanuit de KNGU, waarin de hoofdvraag luidt: Welke verenigingsgerelateerde zaken hangen samen met de sportuitval binnen het damesturnen in de leeftijd van 12 - 18 jaar? Om deze kwaliteitsvraag te beantwoorden, worden oud-leden van gymnastiekverenigingen benaderd. Aangezien uit de literatuur en de praktijk blijkt dat de trainer, als een verenigingsgerelateerde factor, een belangrijke rol vervult binnen het uitvalsproces, zal hier in het tweede gedeelte van dit onder-

zoek dieper op in worden gegaan (Baar, 2003; Gould, 1982).

Op dit moment tracht de KNGU de kwaliteit binnen gymnastiekverenigingen te verbeteren door het aanbieden van nieuw ontwikkeld sportaanbod. Daarnaast is de KNGU op zoek naar mogelijkheden om uitval te voorkomen binnen de huidige vorm van het damesturnen. De verwachting is dat dit onderzoek suggesties en aanbevelingen zal opleveren om deze doelgroep binnen de gymnastiekverenigingen te behouden.

Maar allereerst dient de vraag worden gesteld of sportuitval een probleem is wat om nader onderzoek vraagt. Vanuit de sportverenigingen en -bonden bekeken wordt het probleem snel duidelijk. Een dalend ledenaantal heeft een direct effect op contributie-inkomsten. Daarnaast zorgt de steeds kortere periode van lidmaatschap voor continuïteitsproblemen. Er is minder tijd om de leden aan de vereniging te binden met als gevolg een tekort aan nieuwe aanwas van trainers en bestuursleden. Tevens heeft de dalende sportdeelname gevolgen voor de individuele sporter. Er zijn twee verschillende manieren om deze sportuitval te waarderen. Allereerst als een normaal proces van uitproberen en eigen keuzes maken van de jongeren (Petlichkoff, 1992; Weiss & Petlichkoff, 1989). Maar vanuit een tweede - meer negatieve - invalshoek kan sportuitval worden gezien als een pedagogisch probleem, namelijk als het onvermogen van de vereniging om aan te sluiten bij de verwachtingen en behoeftes van de sporter. Door een gebrekkige ervaren kwaliteit zal het kind besluiten om de vereniging te verlaten (Van Bottenburg et al., 1997). Dit probleem wordt centraal gesteld in dit onderzoek. Voordat er verondersteld kan worden dat een vereniging niet aan de behoeftes van de sporter voldoet, dienen eerst overige factoren worden onderzocht die kunnen leiden tot sportuitval.

Sportuitvalfactoren

Het eerste doel van dit onderzoek is om duidelijkheid te verkrijgen welke factoren een belangrijke rol spelen bij de sportuitvalsters om hun lidmaatschap op te zeggen. Er wordt gekeken naar het aandeel van de factoren in het beslissingsproces, maar ook naar de mate van belangrijkheid. Uit de literatuur blijkt dat de beslissing om te stoppen niet in een keer wordt genomen, maar voorafgegaan is door een geleidelijk proces waar ook meerdere factoren een rol in kunnen spelen (Baar, 1991).

Al jarenlang proberen trainers, sportorganisaties en sportpsychologen te onderzoeken welke redenen jonge sporters hebben om te stoppen met sporten. Deze onderzoeken naar sportuitval zijn vooral vanuit een positivistische invalshoek uitgevoerd waardoor de antwoorden veelal intuïtief, subjectief en oppervlakkig zijn (Lindner, Koenraad, Johns, & David, 1991). Om dieper op de gebruikerskwaliteit in te gaan wordt dit onderzoek vanuit een

interpretatieve manier uitgevoerd. Zo is er ook aandacht voor de achterliggende redenen die ten grondslag liggen achter de vaakgenoemde factoren.

In Nederland is er echter weinig onderzocht met betrekking tot sportuitval. Dit geldt ook voor uitval binnen de turnsport, hoewel Baar (1991; 2003) zich heeft gericht op uitval binnen het jongensturnen. De verwachting is dat dit onderzoek, vanuit een interpretatieve insteek, kennis zal opleveren over sportuitval in Nederland en uitval binnen de turnsport.

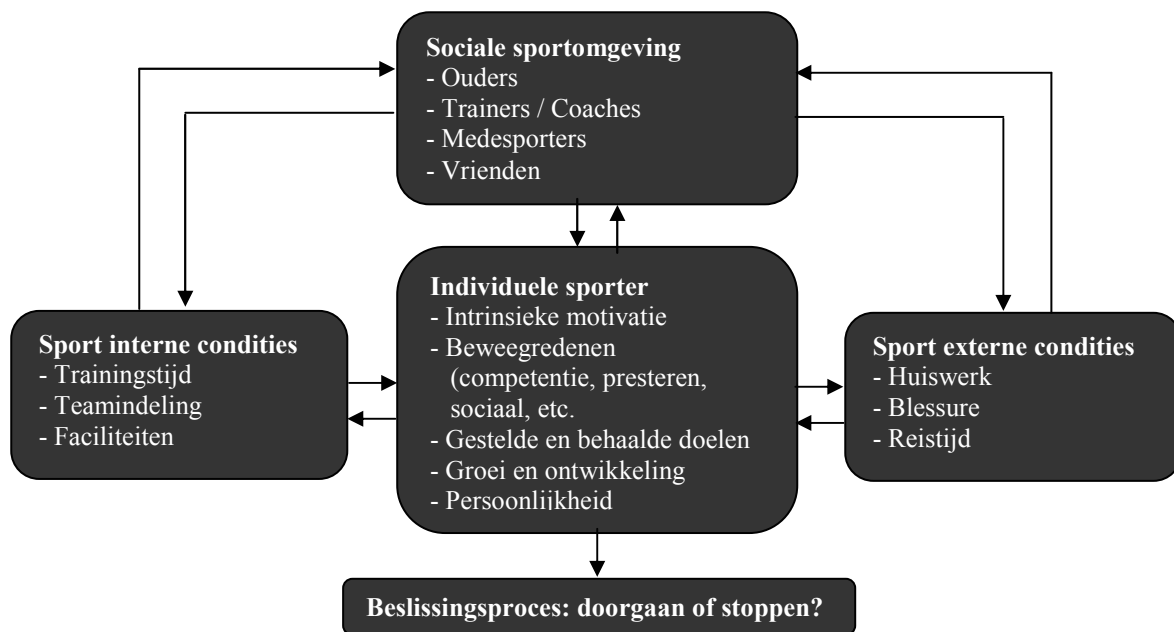

Fig. 1 factoren in het beslissingsproces van de individuele sporter voor sportuitval. (Baar, 2003)

De gevonden uitvalfactoren in het onderzoek van Baar (2003) zijn afgebeeld in het bovenstaande kader. Dit kader wordt ook in dit onderzoek gebruikt. Allereerst onderscheidt hij de sporter met zijn eigen doelen, mogelijkheden, wensen en karaktereigenschappen, welke invloed hebben op het beslissingsproces. Zo zal er rekening moeten worden gehouden met de intrinsieke motivatie en de bewegredenen van een kind om te sporten. Kinderen hebben van nature de behoefte aan competentiebeleving. Weiss (1995) wijst in haar 'educational model' op de cyclische relatie tussen zelfvertrouwen, motivatie en competentiebeleving. Wanneer kinderen weinig competentie ervaren, stoppen zij eerder met hun sport. Daarnaast ontwikkelen kinderen die onvoldoende worden uitgedaagd en weinig nieuwe vaardigheden leren weinig motivatie om te blijven participeren. Als een sporter bij een actie een succeservaring beleeft en de competentie toeneemt, leidt dit tot meer zelfvertrouwen, zelfwaardering en uiteindelijk tot meer intrinsieke motivatie om opnieuw actie te ondernemen. Juist vanaf 12-jarige leeftijd is er behoefte aan continuïteit, veel spannende actiemomenten, intensiviteit, variatie en differentiatie binnen de sporttraining (Coakley,

2007). Ook dient rekening te worden gehouden met de sociale motieven (Allender, Cowburn, & Foster, 2006) en de ontwikkeling van de jeugdsporter. In de pubertijd wordt het samen sporten met vriendinnen vooral door meisjes als zeer belangrijk ervaren. Bij sport interne condities kan worden gedacht aan de trainingstijd of het wel of niet zitten bij vrienden in de groep. Sport externe condities hebben niet met de sport of vereniging te maken, maar meer met gebrek aan tijd of het hebben van blessures. Onder de sociale (sport)omgeving vallen de belangrijke personen rondom de sporter. Zij kunnen het kind stimuleren maar ook demotiveren in de sportbeoefening. Al deze factoren werken op elkaar in bij het besluit om wel of niet te blijven participeren binnen een club.

Kinderen hebben veel verschillende motieven om te stoppen met hun sport (Gould & Horn, 1984). Om deze motieven te ordenen en te prioriteren is de *'Questionnaire of Reasons for Attrition'* ontworpen, waarbij gestopte sporters kunnen aangeven in welke mate de redenen mee hebben gespeeld bij hun beslissing om te stoppen (Gould, Feltz, Horn, & Weiss, 1982). Twee belangrijke individuele factoren komen hierin naar voren: 1) een gebrek aan plezier en 2) de wil om andere dingen te doen. Andere vaak genoemde redenen zijn: het falen om nieuwe vaardigheden aan te leren, sporten kost teveel tijd, de coach was niet aardig of goed en teveel druk (Gould, 1982; Weinberg & Gould, 2003). Het zijn hoofdzakelijk factoren die betrekking hebben op de individuele sporter of de sociale (sport)omgeving.

De doelgroep binnen dit onderzoek is de leeftijdsgroep van 12- tot 18 jaar omdat sportdeelname tijdens deze levensfase sterk daalt (Kamphuis & Van den Dool, 2008). Naast de KNGU herkennen ook andere sportbonden dit probleem van sportuitval. Voor deze doelgroep is daarom veel aandacht (NOC*NSF, 2004) aangezien de middelbare schoolleeftijd wordt gezien als een fase waarin jongeren andere interesses ontwikkelen en een periode waarin de overwegende intrinsieke motivatie van sporten verschuift naar een meer extrinsieke motivatie (Csikszentmihalyi, Rathunde & Whalen, 1993; Hedstrom & Gould, 2004; Molinero, Salguero, Tuero, Alvarez, & Márquez, 2006). Uitvalonderzoek van Sapp & Haubenstricker (1978) liet zien dat leeftijd een rol speelt op uitvalfactoren. Zo was voor oudere jeugd 'werk' en voor de jongere jeugd 'andere interesses' vaker de belangrijkste factor om te stoppen. Ook het SCP (2006) wijst op het breekpunt dat meisjes vanaf 16 jaar hun lidmaatschap vaker opzeggen. Hierop aansluitend lieten Coakley en White (1992) zien dat tieners niet geassocieerd willen worden met activiteiten die ze als 'kinderachtig' bestempelen. Vooral bij meisjes leeft het idee dat 'volwassen' vrouwen niet horen te sporten. En omdat gymnastiek wordt genoemd als de moederssport van alle sporten, zou dit eerder als een kinderachtige sport kunnen worden bestempeld.

Naast leeftijd is het de vraag of geslacht een rol speelt in de uitvalredenen. Na verscheidene onderzoeken is dit nog niet duidelijk (Guillet, Sarrazin & Fontaine, 2000). Wel is een verschil ontdekt in motieven om te participeren. Voor jongens is het competitieve element belangrijker terwijl meisjes meer sociale redenen hebben om te sporten (Sirard, Pfeiffer, & Russell, 2006). Dit komt overeen met kritisch sociaal onderzoek waaruit blijkt dat meisjes hun vrouwelijkheid niet hoeven te bewijzen via sportdeelname, maar meer door hun uiterlijk (Garrett, 2004).

Bestaand onderzoek naar sportuitval is sportspecifiek en sportalgemeen uitgevoerd. Hieruit blijkt dat uitvalredenen vaak sportoverschrijdend zijn (Weiss & Petlichkoff, 1989). Toch is het aannemelijk dat de turnsport specifieke uitvalfactoren kent (Van Rossum, 2005) omdat het een sport is waarbij wordt beoordeeld op basis van ideale bewegingsuitvoeringen en fouten worden bestraft. Dit betekent voor de praktijk een continu streven naar perfectie. Om een hoog niveau te bereiken wordt er vaak herhaald, gestreefd naar een ideaal lichaamsbeeld, relatief veel en hard getraind, en dit al vanaf jonge leeftijd (Baxter-Jones & Helms, 1996). Uit uitvalonderzoek binnen de gymnastiek komen dan ook specifieke uitvalfactoren naar voren zoals veel trainingstijd, blessures, gebrek aan interesse en een gevoel van druk en invloed van de coach (Johns, Lindner, & Wolko, 1990). Het turnniveau kan mogelijk ook een rol spelen. Klint en Weiss (1986) onderzochten participatiemotieven bij wedstrijd- en recreatieturnsters en ontdekten dat wedstrijdturnsters meer turnden met redenen als competitie, lichamelijke conditie en uitdaging terwijl recreatieturnsters meer turnden vanwege het plezier (Molinero et al., 2006).

Op basis van de algemene literatuur valt te verwachten dat factoren aangaande de individuele sporter en de sociale (sport)omgeving een grote rol spelen bij sportuitval (Baar, 2003). Onder de individuele sporter vallen factoren zoals een gebrek aan competentieveraring en het ontwikkelen van andere interesses (Weiss, 1995; Hedstrom & Gould, 2004; Molinero et al., 2006). De sociale (sport) omgeving omvat bijvoorbeeld de rol van de trainer en het niet met vriendinnen kunnen sporten (Allender et al., 2006; Johns et al., 1990). Door de beschreven, specifieke aard van de turnsport dient ook rekening te worden gehouden met de mogelijke rol van de sport interne condities (Baxter-Jones & Helms, 1996; Johns et al., 1990).

Verenigingsgerelateerde oorzaken

De tweede doelstelling van dit onderzoek is het achterhalen welke verenigingsgerelateerde zaken samenhangen met sportuitval van turnsters van de leeftijd van 12-18 jaar. Dit onderzoek richt zich op de kwaliteit die de sportuitvaller binnen de vereniging ervaart.

Deze ervaren kwaliteit is een reflectie van de productkwaliteit van de vereniging, waarbij het product het aanbod van de vereniging is. Verenigingsgebonden oorzaken zijn het meest interessant voor de clubs zelf, maar uit de literatuur blijkt ook dat deze een grote invloed hebben op sportuitval (Baar, 2003; Lindner et al., 1991). Het is niet de interesse in andere sporten waardoor kinderen zich afmelden bij hun club, het gaat vooral om te weinig competentiebeleving, een lage zelfwaardering en een gebrekkige kwaliteit van het sportaanbod. Zoals onvoldoende trainerskwaliteit, slechte oefenstof, inadequate organisatie en groepssamenstelling en slechte trainingstijden (Baar, 1996).

De verenigingsgebonden oorzaken kunnen worden verdeeld in organisatorische, relationeel-pedagogische en didactische oorzaken (Baar, 1996). Deze oorzaken kunnen in het kader van figuur 1 ingedeeld worden binnen de sport interne condities en de sociale (sport)omgeving. Organisatorische oorzaken betreffen zaken zoals groepssamenstelling en weinig differentiatie in niveau. Er wordt hierbij vooral te weinig geluisterd naar de jongeren zelf (Buisman, 2001). Relationeel-pedagogische oorzaken hebben betrekking op het voortrekken van talenten, sfeer of pestgedrag binnen een groep. Didactische oorzaken verwijzen naar te makkelijke oefenstof, weinig differentiatie en teveel wedstrijdgerichtheid. Van de twee laatstgenoemde oorzaken zal alleen het relationele aspect binnen doelstelling twee worden behandeld. De pedagogische en didactische oorzaken sluiten beter aan bij de rol van de trainer, die wordt behandeld bij de derde doelstelling.

Bovenstaande literatuur doet vermoeden dat veel uitvalfactoren verenigingsgebonden zijn (Baar, 1996; Lindner et al., 1991). Bijvoorbeeld een gebrekkige aansluiting van het sportaanbod bij de doelgroep, een onplezierige sfeer en organisatorische tekortkomingen.

Rol van de trainer

De derde doelstelling van dit onderzoek is het achterhalen welke rol de trainer speelt in het uitvalproces. De trainer is een verenigingsgebonden factor en hoort thuis binnen de sociale (sport)omgeving van de sporter. Vanuit de ervaren kwaliteit van de oud-leden wordt gereflecteerd op de proceskwaliteit. Het proces verwijst naar de wijze waarop het aanbod wordt gegeven door trainers. Veel onderzoeken hebben de rol van de trainer vanuit een positivistische manier bekeken. Dit onderzoek hanteert echter een methode waarbij de betekenisverlening van de uitvaller wordt achterhaald. Zo kan worden doorgevraagd naar het waarom en motieven, waarbij kwantitatief onderzoek al stopt na het constateren dat de trainer een rol speelt (Baarda, De Goede, & Teunissen, 2001).

De rol van de trainer kan worden opgedeeld in pedagogische en didactische oorzaken

(Baar, 2003). Met betrekking tot de pedagogische oorzaken verwijst Weiss (1995) vanuit de competentiebehoefte van het kind op de begeleiderstijl van de trainer. Het gedrag van de trainer heeft een grote invloed op de houding en de mentale groei van de jonge sporter (Molinero et al., 2006). Goleman (2000) onderscheidt zes leiderschapstijlen; de dwingende, gezaghebbende, invoelende, democratische, tempobepalende en coachende stijl. De meest effectieve stijlen binnen een organisatie waren de gezaghebbende stijl (motiveren door belang duidelijk te stellen) en de invoelende stijl (mensen en emoties belangrijker dan taken en doelen). Goleman (2000) benadrukt echter dat een goede leider meerdere stijlen dient te beheersen. De trainer moet inspelen op de situatie en zich aanpassen aan de ontwikkelingsfase van de kinderen en aan de hand hiervan een leiderschapstijl selecteren voor een optimale interactie met de sporter (De Knop, Wylleman, & Theeboom, 1994). In de adolescentiefase veranderen veel facetten in het leven van de jongeren. Een nieuwe school, nieuwe vrienden, lichamelijke veranderingen en bijbaantjes. Kortom, ze zijn in verandering en dit vraagt een verandering van de trainer. De jongeren zijn op weg naar volwassenheid en dat betekent een proces naar zelfstandigheid en verantwoordelijkheid (De Knop, 1998). Binnen de training vraagt dit om een actieve en verantwoordelijke rol voor de sporters in hun eigen leer- en verbeterproces (Visscher, 2008). Dit blijkt ook uit onderzoek naar participerende en gestopte, adolescentie zwemmers. De zwemmers die nog participeerden zagen hun coach als iemand die zelfstandig en ondersteunend is en degene die gestopt waren zagen hun coach als iemand met veel meer controle (Pelletier, Fortier, Vallerand & Brière, 2001). Andere voorbeelden van pedagogische oorzaken zijn boze of pestende trainers (Baar, 2003).

Binnen de didactische oorzaken past een te grote nadruk op competitie binnen de sport (Baar, 2003). Deze is slecht voor de competentie-ervaring van de sporter en kan leiden tot uitval (Weiss, 1995). Om te zorgen voor optimale competentiebeleving is intrinsieke motivatie van wezenlijk belang. Voor een optimale intrinsieke motivatie - en dus ook optimale competentiebeleving - dienen kinderen een competentiegerichte oriëntatie in plaats van een competitiegerichte oriëntatie aan te nemen. Want wanneer er teveel wordt gefocust op het winnen, worden kinderen afhankelijk van externe beloningen zoals status, medailles en sociale erkenning. Dit sluit aan bij sportuitval onderzoek van Orlick (1974) en Baar (2003) waarin werd gevonden dat sporters een te grote nadruk van competitie in de sport ervoeren. En vooral trainers kregen hiervan de schuld. Ook Petlichkoff (1992) wijst er op dat een gebrek aan plezier vaak voortkomt uit de grote nadruk op winnen en het competitie-element in de sport. "Winnen is alles" is de filosofie van de huidige sportcultuur (Smoll & Smith, 2000). Terwijl winnen altijd de minst belangrijke reden binnen de jeugdsport is geweest.

Op dit gebied onderscheid Pleizier (2003) twee typen leerklimate: 1) een overwegend progressie georiënteerd klimate en 2) een overwegend superioriteit georiënteerd klimate. In een overwegend progressie georiënteerd klimate ligt de nadruk op een positieve omgeving voor het aanleren van vaardigheden. Fouten worden op een positieve manier benaderd en men reageert daarop met instructie. De sporter wordt beloond voor zijn inspanning (Smoll & Smith, 2000). De sporter raakt hierdoor intrinsiek gemotiveerd en krijgt meer zelfvertrouwen (Van Rossum, 2000) en plezier (Smith & Smoll, 2000). Een gebrekkige, technische kwaliteit van de trainer zal echter zorgen voor weinig competentie-ervaring en hierdoor voor weinig intrinsieke motivatie, waardoor de sporter kan besluiten om te stoppen. In een overwegend resultaatgericht klimate staan de resultaten, het winnen van de wedstrijden en het met elkaar in competitie zijn tijdens de training voorop. Zolang er gepresteerd wordt is er geen probleem. Maar zodra de prestaties niet gehaald worden, verdwijnt de motivatie van de sporter eerder. Dit kan leiden tot sportuitval. Intrinsieke motivatie en zelfvertrouwen staan namelijk niet in relatie met het wedstrijdresultaat (Van Rossum, 2000).

De verwachting is dat de trainer op het gebied van zowel pedagogische als didactische oorzaken een rol speelt in sportuitval (Baar, 2003). Voor wat betreft pedagogische oorzaken worden uitvalredenen verwacht zoals niet passende begeleidestijl en boze of pestende trainers. Voor didactische oorzaken is de verwachting dat de rol van de trainer gevolgen heeft voor competentiebeleving, zelfwaardering en intrinsieke motivatie van de sporter (Weiss, 1995). Dit kan worden veroorzaakt door uitvalredenen zoals een niet capabele coach, eentonige trainingen, weinig feedback en veel negatieve feedback, waardoor de competentiebehoefte niet wordt vervuld of waardoor zelfwaardering en intrinsieke motivatie dalen. Hierdoor kan de jongere misschien besluiten om te stoppen.

In het onderzoek zal betekenisverlening van de sporter centraal staan omdat componenten zoals competentiebeleving en zelfwaardering bij de sporter zelf ontstaan.

METHODE

Participanten

Dit onderzoek onderzocht 56 sportuitvallers ofwel turnsters in de leeftijd van 12- tot 18 jaar die hun lidmaatschap bij de turnvereniging hebben opgezegd tijdens het afgelopen jaar. Gould en Petlichkoff (1988) maken in dit verband onderscheid tussen de sport specifieke uitvaller - stoppen met de specifieke sport- en de algemene uitvaller - helemaal stoppen met sporten. In dit onderzoek wordt de eerste definitie gebruikt, want er is op zoek gegaan naar

uitvalfactoren binnen de turnverenigingen. De gemiddelde leeftijd van de respondenten is 14 jaar (SD = 1,87). Het grootste gedeelte van deze respondenten waren recreatieturnsters (70%). Zij trainden vrijwel allemaal circa 1 uur in de week. De 4^e tot en met 7^e divisieturnsters (26%) trainden circa 2 tot 4 uur per week en de turnsters op een nog hoger niveau (4%) trainden 8 tot 11 uur per week. Uit de vragenlijsten blijkt verder dat meer dan de helft (54%) van deze oud-leden minimaal 5 jaar lid van de turnvereniging is geweest.

Verenigingen

Om de uitvallers te achterhalen zijn er 12 verenigingen benaderd uit de KNGU-districten Oost en Midwest. Deze keuze is gemaakt op basis van bereikbaarheid. Deze districten omvatten de provincies Gelderland, Overijssel, Noord-Holland, Utrecht en Flevoland. Voor beide districten zijn 6 gymnastiekverenigingen geselecteerd. Per district is gezocht naar 2 grote, middelgrote en kleine verenigingen, waarvan 1 vereniging relatief veel en 1 vereniging relatief weinig 12- tot 18-jarigen leden heeft. 10 van de 12 geselecteerde verenigingen hebben medewerking verleend door een lijst met oud-leden van het afgelopen jaar beschikbaar te stellen. Een belemmering voor de 2 niet-participerende verenigingen was het waarborgen van de privacy van de oud-leden en de moeilijkheid om sportuitvallers te achterhalen binnen hun ledenadministratie.

Aangezien er slechts twee districten en 10 verenigingen zijn benaderd, zijn de resultaten van dit onderzoek slecht generaliseerbaar naar andere verenigingen of districten in Nederland. Desondanks kunnen verhalen en ervaringen soms meer zeggen dan een theorie of wetenschappelijke literatuur. De resultaten uit dit onderzoek kunnen herkenning oproepen bij andere verenigingen en trainers, waardoor zij deze informatie desgewenst kunnen toepassen en bespreken binnen de turnpraktijk. Kortom, de inhoudelijke generaliseerbaarheid is hoog.

Kwalitatief onderzoek

Binnen dit onderzoek is gekozen voor een kwalitatieve methode omdat er op zoek is gegaan naar de ervaringen, betekenisverleningen en verhalen van de oud-turnsters binnen de gymnastiekverenigingen. Kwalitatieve gegevens met gedetailleerde beschrijvingen en interpretaties van situaties, ervaringen en relaties zijn immers niet alleen een aanvulling maar bovenal een verdieping en ondersteuning van kwantitatieve data (Baar, 2002).

In dit onderzoek werd gebruik gemaakt van datatriangulatie. Hiermee wordt bedoeld dat in één onderzoek meerdere methoden gebruikt werden voor het verzamelen van gegevens (Baarda, de Goede & Teunissen, 2000). Allereerst werden oud-leden verzocht een vragenlijst in te vullen. Daaropvolgend zijn er semi-gestructureerde interviews afgenomen onder 17 oud-

leden die aangaven dat hun trainer een rol speelde in hun keuze om het lidmaatschap van de vereniging te beëindigen. Interviews hebben het voordeel dat er doorgevraagd kan worden wat zorgt voor verdieping. Tevens kunnen de resultaten met elkaar vergeleken worden doordat ze op verscheidene wijze verzameld zijn (Boeije, 2006). De combinatie van vragenlijst en interviews zorgt daarom voor een verhoging van de betrouwbaarheid en interne validiteit (Baarda, de Goede & Teunissen, 2000).

Vragenlijst

De gehanteerde vragenlijst bestond uit 3 delen. Het eerste deel bevatte 10 open vragen en startte met een aantal algemene vragen, waaronder leeftijd. Uit eerder onderzoek is gebleken dat factoren om te stoppen beïnvloed kunnen worden door leeftijd (Goud et al., 1982; Weiss & Bredemeijer, 1983). Verder werden voor iedere uitvaller participatiedetails gevraagd om zo te kunnen classificeren in uitvaltype (Gould & Petlichkoff, 1988). Deze details zijn 'het moment van lid worden', 'het moment van stoppen', 'een andere sport beoefenen' en of er sprake is van 'een nieuwe vereniging'. Daarnaast werd gevraagd naar het niveau van sporten en het aantal trainingsuren per week omdat deze variabelen invloed kunnen hebben op de uitvalfactoren (Weiss & Petlichkoff, 1989). In de literatuur wordt het beslismoment van de jongere om te stoppen met een tak van sport vaak bekeken vanuit een kosten-batenmodel (Gould & Petlichkoff, 1986). Om die reden is ook gevraagd naar de verwachtingen en motieven van de turnsters. Zo kon de door de sportuitvaller 'ervaren kwaliteit' in kaart worden gebracht (Van Bottenburg et al., 1997).

Het tweede gedeelte betrof een 100-punten vragenlijst. Hiermee konden de uitvallers hun beweegredenen om te stoppen bij de turnvereniging waarderen en prioriteren (Van Rossum, 2003). Hen werd gevraagd om 100 punten naar belangrijkheid te verdelen over de verschillende beweegredenen. Op deze manier kon het relatieve belang van elke reden worden gemeten en kwam een gemiddelde puntenwaardering overeen met het percentage aan punten (Van Rossum, 2003). Het prioriteren is van belang omdat vaak meerdere redenen worden genoemd om te stoppen en de uiteindelijke beslissing om te stoppen meestal niet in één keer wordt genomen, maar het gevolg is van een geleidelijk proces (Baar, 1992). De respondenten konden kiezen uit 27 uitvalredenen, die zijn gebaseerd op 'The Questionnaire of Reasons for Sport Attrition' (Gould et al., 1982) en meer turnspecifiek onderzoek (Johns et al., 1990). Uit het totaal van deze beweegredenen werden echter 3 minder van belang geachte items verwijderd (Salguero, González-Boto, Tuero, & Márquez, 2003). Dit gold tevens voor een aantal beweegredenen aangaande teamsport die vanwege het individuele en specifieke

karakter van de turnsport niet van toepassing waren. De beweegredenen werden opgedeeld in de 4 dimensies van Baar (2003). De redenen behorende bij de dimensie 'interne sporter' waren bijvoorbeeld 'niet spannend genoeg' of 'vaardigheden kwamen niet uit de verf'. Bij de dimensie 'interne sport condities' hoorde onder andere 'wedstrijden niet leuk' en 'te weinig wedstrijden'. Bij de dimensie 'externe sport condities' werden zoal ondergebracht: 'geblesseerd' of 'verhuisd'. Onder de dimensie 'de sociale (sport)omgeving' vielen de redenen 'trainer niet leuk/aardig' en 'vrienden eraf'.

In het laatste gedeelte van de vragenlijst werd gevraagd naar persoonlijke verhalen en ervaringen als nadere toelichting voor het stoppen bij de turnvereniging. Dit omdat er in dit onderzoek niet gezocht werd naar significante resultaten, maar juist op zoek is gegaan naar de ervaringskwaliteit van sportuitvallers (Bottenburg et al., 1997).

Interview

Er zijn semi-gestructureerde interviews gehouden als verdieping op de eerder verzonden vragenlijsten. Tijdens deze interviews stonden alleen de onderwerpen van het gesprek van tevoren vast. Het interview begon met enkele gestructureerde vragen naar persoonlijke gegevens. Vervolgens kwamen de hoofdthema's aan de orde, zoals de verwachtingen van en ervaringen binnen de turnvereniging, de uitvalredenen en de rol van de trainer. Deze thema's werden door middel van een open beginvraag en doorvragen uitgediept (Baarda, De Goede, & Van der Meer-Middelburg, 2000). Vooraf is tevens een proefinterview gehouden met een oud-lid van de eigen vereniging van de onderzoeker. De onderzoeker is bij deze verenging actief als turntrainster, waardoor dit proefinterview een oriënterende functie had bij het ontwerp van de definitieve topiclijst.

Procedure

In eerste instantie was de response op de vragenlijsten erg laag (15%), waardoor er is besloten om de oud-leden nogmaals telefonisch te benaderen om zo de response te vergroten. Dit had als resultaat dat de response tot 51% werd verhoogd.

Naar aanleiding van de ingevulde vragenlijsten werden er interviews afgenomen onder 17 oud-leden. Zij gaven aan dat hun trainer een rol had gespeeld in het uitvalproces en dat zij wilden meewerken aan een interview. Deze interviews duurden gemiddeld een uur en hadden als doel om dieper in te gaan op de rol van hun trainer. Tijdens de interviews waren de oud-leden vooral zelf aan het woord. Ze waren zeer goed in staat om hun ervaringen en gevoelens te beschrijven. Aan het einde van het gesprek gaven zij allemaal aan dat ze het gesprek als prettig hadden ervaren en dat ze er niet eerder zo uitgebreid bij stil hadden gestaan.

Voor het verhogen van de betrouwbaarheid en geldigheid van het interview is gebruik gemaakt van een audiorecorder. Hierdoor kan er een precieze en nauwkeurige beschrijving worden gegeven van de gesprekken met de respondenten (Baar, 2002). De probleemstelling vormt het uitgangspunt voor de analyse. De data is volgens de systematiek van de kwalitatieve analyse verwerkt en er is op een cyclisch-iteratieve wijze gegevens verzameld en geanalyseerd (Baarda et al., 2005; Baar, 2002). Het belangrijkste doel van de analyse van kwalitatieve gegevens is het vervolgens aanbrengen van structuur of een patroon in de data. Via analytische inductie, door het constant vergelijken van uitspraken, is per onderzoeksvraag gekomen tot kernlabels, die een concreet antwoord geven op de onderzoeksvragen (Baar, 2002; Baarda et al., 1995). Door middel van deze werkwijze is er getracht om zo een precieze en nauwkeurige mogelijke weergave te geven van de feitelijke onderzoeksgegevens. Daarnaast is deze werkwijze erg betrouwbaar vanwege de doorzichtigheid, herhaalbaarheid en overdraagbaarheid naar derden (Baar, 2002).

RESULTATEN

De resultaten uit de beide onderzoeksinstrumenten zijn verwerkt in dit resultatenhoofdstuk. In deel A van de resultaten wordt ingegaan op de eerste twee doelstellingen van het onderzoek, namelijk welke factoren een rol spelen bij de sportuitval en bij welke factoren de vereniging een rol speelt. In deel B worden de resultaten van de derde onderzoeksvraag weergegeven. Deze gaan in op de rol van de trainer in het uitvalproces.

A. Meest invloedrijke uitvalredenen

Door middel van de 100-punten vragenlijst hebben 56 oud-turnsters hun redenen om te stoppen bij de turnverenging benoemd en geprioriteerd. Sportuitval wordt zoals verwacht niet veroorzaakt door slechts één factor, maar door meerdere en op elkaar inwerkende factoren. Bij 95% van de respondenten spelen meerdere redenen een rol in het uitvalproces. De meest invloedrijke 5 uitvalfactoren die uit de 100-punten vragenlijst naar voren kwamen zijn: 1) 'andere dingen te doen', 2) 'andere sport willen doen', 3) 'geblesseerd', 4) 'niet genoeg plezier' en 5) 'was saai'. Deze factoren hebben in de prioritering de meeste punten gekregen van de sportuitvallers (zie tabel 1). Deze meest invloedrijke factoren zijn niet gelijk aan de meest genoemde factoren. Bij de meest genoemde factoren staan bijvoorbeeld ook in de top 5 'was in turnen niet zo goed' en 'onvoldoende gestimuleerd' (zie tabel 2).

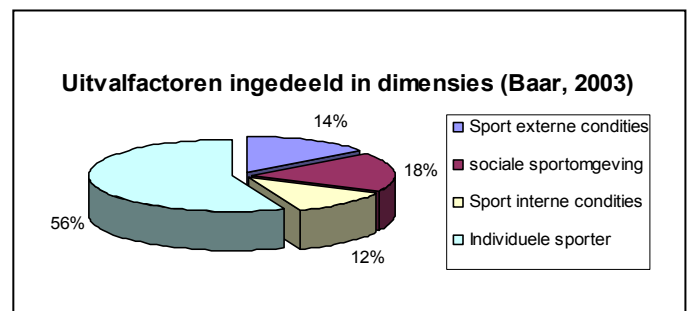
Tabel 1: Top 5 meest invloedrijke factoren

	Factoren	Recreatie	Wedstrijdgroep/selectie
1	andere dingen te doen (14,4%)	andere dingen te doen (15,0%)	andere sport willen doen (13,8%)
2	andere sport willen doen (11,6%)	andere sport willen doen (10,7%)	andere dingen te doen (12,7%)
3	geblesseerd (8,9%)	was saai (9,1%)	geblesseerd (12,4%)
4	niet genoeg plezier (8,5%)	niet genoeg plezier (8,2%)	niet genoeg plezier (8,8%)
5	was saai (7,2%)	geblesseerd (7,4%)	onvoldoende gestimuleerd (6,5%)
	overige oorzaken (49,1%)	overige oorzaken (49,6%)	overige oorzaken (45,8%)

Tabel 2: Top 5 meest genoemde factoren

	Factoren	Recreatie	Wedstrijdgroep/selectie
1	andere dingen te doen (36x)	andere dingen te doen (27x)	andere dingen te doen (10x)
2	andere sport willen doen (29x)	andere sport willen doen (20x)	andere sport willen doen (8x)
3	niet genoeg plezier (29x)	niet genoeg plezier (20x)	
4	was in turnen niet zo goed (23x)	was in turnen niet zo goed (16x)	niet genoeg plezier (7x)
5	onvoldoende gestimuleerd (22x)	onvoldoende gestimuleerd (14x)	onvoldoende gestimuleerd (7x) was in turnen niet zo goed (7x)

Er is ook gekeken naar mogelijke verschillen in uitvalredenen tussen recreatie- en selectieleden en de leeftijdscategorieën 12- tot 14-jarigen en 15- tot 18-jarigen. Het belangrijkste verschil met betrekking tot het niveau is dat bij recreatieleden ‘het was saai’ vaker heeft meegespeeld in het uitvalproces dan bij selectieleden. Bij selectieleden is ‘ik was geblesseerd’ relatief hoger gewaardeerd dan bij recreatieleden. Opvallend is dat ‘ik werd onvoldoende aangemoedigd’ in de top 5 van selectieleden staat genoteerd. Nader onderzoek wijst uit dat deze meisjes relatief weinig trinden ten opzichte van andere selectieleden: slechts 2 uur of minder, terwijl de anderen minimaal 4 uur trinden. Vooraf zijn er geen verwachtingen uitgesproken over verschil binnen diverse leeftijdscategorieën, maar dit wordt op een explorerende manier wel meegenomen bij de resultaten. Tussen de twee leeftijdsgroepen zijn geen grote verschillen zichtbaar. Het enige verschil is dat bij de 15+ groep ‘onvoldoende stimulatie en aanmoediging’ en ‘de sfeer van de training’ hoger zijn gewaardeerd. Dit beeld is wellicht vertekend vanwege het beperkte aantal respondenten. In deze groep zaten slechts 15 oud-leden en in de jongere leeftijdsgroep 41 oud-leden. Met behulp van het model van Baar (2003) kunnen de beweegredenen ingedeeld worden in de

Figuur 2: Uitvalfactoren ingedeeld in dimensies (Baar, 2003)

dimensies individuele sporter, sociale (sport)omgeving en sport interne- en externe condities. In figuur 2 wordt de score op de 4 dimensies weergegeven. Om deelvraag twee te beantwoorden is gekeken bij welke uitvalredenen de vereniging een rol speelt. Deze verenigingsgebonden redenen kunnen worden verdeeld in organisatorische en relationele oorzaken (Baar, 2001). De thema's van de organisatorische oorzaken worden besproken bij de interne sport condities en de relationele oorzaken bij de sociale (sport)omgeving.

Individuele sporter

De belangrijkste dimensie die heeft meegespeeld in het uitvalproces voor recreatie- en selectieturnsters is de individuele sporter (56%). Het eerste thema uit de vragenlijsten is het kiezen voor een andere sport (14,1% en 29 keer genoemd). Oud-leden vonden het tijd voor iets anders en gaven aan: *“Ik wou ook eens een andere sport proberen.”* (enquête (= e), 13 (=leeftijd), 4^e tot 7^e divisie (= 4^e)). Ook moesten 15 meisjes een keuze maken tussen turnen en andere sporten. Dit vanwege de toenemende drukte door school of het samenvallen van trainingdagen van meerdere sporten of hobby's. Een opvallend gegeven, dat uit de vragenlijst naar voren kwam, is dat 41% van alle oud-leden niet opnieuw lid is geworden van een nieuwe sportvereniging. Dit lijkt niet in overeenstemming met dit thema.

Het tweede thema binnen de individuele sporter is het minder goed zijn in turnen dan dat ze zelf hadden willen zijn (5,2% en 23 keer genoemd). Hierdoor verging langzaam het plezier in de sport en werd er sneller gekozen voor een andere sport. Opvallend is dat 'er goed in zijn' naarmate het ouder worden volgens de interviewrespondenten steeds belangrijker werd: *“Eerder was het gewoon leuk en dan maakte het niet uit als je het niet zo goed kon, maar op een gegeven moment wil je toch verder komen, en als je dan bij jezelf ziet van: 'ik ben er niet goed in, maar ik vind het wel leuk', dan gaat dat op een gegeven moment trekken, omdat je er wel goed in wilt zijn”* (e,18, recreatie (=R)). Dit besef kwam niet alleen vanuit henzelf: *“Ik denk ook gewoon door je medeturnsters. Die maken op een gegeven moment ook duidelijk wie het wel of niet kunnen. Het wordt lastig als je het niet kunt, lastig voor jezelf, voor degen naast je, voor je trainster”* (e,18,R). Ook de items dat ze 'het figuur er niet voor hebben'(6x), 'niet het turntype zijn'(3x) en 'ik won te weinig'(7x) sluiten aan bij dit tekort aan competentiebeleving.

Interne sport condities

Interne sport condities maken een klein deel uit van de uitvalfactoren onder de enquêterespondenten (12%). Zo vonden 10 turnsters dat er te weinig wedstrijden werden geturnd. Hierdoor waren er voor hen te weinig mogelijkheden om zichzelf te kunnen

vergelijken met anderen. Overigens noemden alle 17 geïnterviewde oud-turnsters de wedstrijden langdurig en spannend. Zij beschreven deze als “*wachten en nog eens wachten*” (interview (=i),12,R). Ook gaven 7 van hen aan vaak last te hebben van wedstrijdspanning, waardoor ze erg tegen de wedstrijden op konden zien.

Organisatorische factoren

Organisatorische factoren in het uitvalsproces zijn interne sport condities waarbij de vereniging een rol speelt. Het belangrijkste thema binnen de organisatorische factoren heeft te maken met de groepssamenstellingen binnen de turnverenigingen. Zo werden 5 geïnterviewde turnsters van vriendinnen gescheiden doordat groepen werden samengesteld op basis van niveau of leeftijd. Hierbij werd geen rekening gehouden met vriendschappen: “*En ja, dat was best lullig, als je dan werd ingedeeld op hoe goed je was en als jij dan bij het groepje zat wat niet zo goed en leuk was. Dan zat je niet bij je vriendinnen*” (i,12,R). En dat terwijl vriendinnen binnen deze leeftijdscategorie belangrijk zijn. Dit blijkt uit het feit dat alle respondenten vriendinnen en gezelligheid verbinden met plezierig sporten.

Een ander voorkomend verschijnsel binnen turnverenigingen is dat er weinig oudere jeugdleden zijn. Sommige verenigingen spelen dit zelf in de hand. Een drietal interviewrespondenten klaagt erover dat hun vereniging geen oudere groepen heeft binnen het verenigingsaanbod. Als je als 14- jarige turnster graag door wilde turnen binnen de recreatieafdeling, dan kon dat alleen binnen een groep van 12- jarigen.

Verder werd bij recreatiegroepen weinig rekening gehouden met motivatie en niveau van de turnsters. Dit leidde tot uitval bij een gebrek aan differentiatie van de oefenstof en uitdaging binnen de trainingen. Dit blijkt uit de vragenlijsten, waarin 32 kinderen aangeven dat zij harder en strenger hadden willen trainen maar niet aan hun trekken kwamen doordat andere groepsleden bijvoorbeeld veel kletsten. Daarbij konden deze gemotiveerde turnsters vanwege hun (te hoge) leeftijd bij veel verenigingen niet in selectie- of wedstrijdgroepen meedraaien. Eén geïnterviewde turnster werd zelfs vanwege haar leeftijd (12 jaar) teruggezet naar de recreatiegroepen. “*In het begin zat ik wel in de selectie (een paar jaar) alleen ik moest weg omdat ik daar te oud voor was en dat vond ik wel heel jammer, want ik vond dat wel heel leuk en je leerde er ook meer*” (i,14,4e). Het laatste belangrijke thema is het gebrek aan materiaal en de slechte accommodaties van de turnverenigingen. 4 Turnsters gaven in het interview aan meer materialen en een uitdagende accommodatie als een oplossing te zien tegen de ‘saaie’ trainingen.

Externe sport condities

Het belangrijkste thema uit de vragenlijsten betreffende externe sport condities was het druk zijn met opleiding. Dit gold voor 20 oud-leden, hoofdzakelijk recreatiemeisjes die slechts 1 uur in de week trainden. Uit de interviews blijkt dat achter het te druk zijn met school vaak andere of meerdere uitvalredenen ten grondslag liggen. Bijvoorbeeld dat de combinatie met school en een tweede sport te zwaar werd. Maar ook dat drukte met school werd gebruikt als reden voor het stoppen terwijl het turnen evengoed al als minder leuk werd ervaren. Gezondheidsproblemen zijn het tweede thema van de externe sport condities. Voor 8 enquêterespondenten was een chronische, enkel- of knieblesures de oorzaak om te stoppen.

Sociale (sport)omgeving

De vierde dimensie, de sociale (sport)omgeving, bestaat uit ouders, trainers, medespelers en vrienden. Twee belangrijke thema's zijn: minder sporten met vrienden en leeftijdsgenoten (12 keer genoemd) en de sfeer binnen de training(en) (19 keer genoemd).

Veel oudere turnsters merkten dat ze bij het ouder worden steeds minder met leeftijdsgenoten en vriendinnen konden turnen. Wanneer één van de vriendinnen ermee stopte, volgden de anderen al snel. Vriendinnen waren belangrijk voor het plezierig kunnen sporten. Een deel besloot daarom om op een groepssport te gaan of helemaal te stoppen.

Relationele oorzaken

Het tweede thema binnen de sociale (sport)omgeving is een relationele oorzaak. Maar liefst 19 enquêterespondenten benoemt een negatieve sfeer als oorzaak van uitval. De sfeer van de training werd bepaald door trainers en medesporters. De turnsters die de sfeer als negatief bestempelden wijzen op 4 oorzaken, waarbij allereerst wordt verwezen naar weinig leeftijdsgenootjes of vriendinnen binnen de vereniging. In de tweede plaats had een negatieve sfeer bij 4 meisjes ook te maken met een gevoel van competitie binnen de groep. *“Dat je in de training al bezig was van ‘ik ben beter dan jou’, dat vond ik niet leuk.” “Ik doe dat mooier dan jij”.* *“Jij kan dat wel, ik kan dat niet”* (i,18,R). Dit werd zowel door 3 selectieleden als door 1 recreatieturnster genoemd. Verder een niet ‘turn-achtige sfeer’: *“Het was wel leuk, maar niet echt turn-achtig. Je zit op een turnvereniging om te turnen en niet om te kletsen”* (i,13,R). Tenslotte speelde de trainer een belangrijke rol: *“De laatste paar lessen was niet meer gezellig, want ze was altijd aan het bekken, dat was nooit zo leuk”* (i,14,4e).

Als laatste thema ervoeren 4 geïnterviewde oud-leden geen band met de vereniging. *“Een band denk ik niet echt, want ik was net zo als de andere meiden turnen en weer naar huis en weer turnen en weer naar huis”* (i,14,4e). Wanneer er geen band werd ervaren kwam

dat volgens hen doordat ze weinig actief waren binnen de vereniging door bijvoorbeeld te assisteren. Of omdat ze vonden dat er weinig sociale activiteiten werden georganiseerd.

Samenvattend worden de volgende verenigingsgerelateerde factoren onderscheiden: 1) slecht aansluitende groepssamenstellingen, 2) weinige mogelijkheden voor oudere gymnasten, 3) weinige leeftijdsgenoten binnen de trainingen en 4) een negatieve sfeer binnen de training.

B. Rol van de trainer

Als één van de besproken verenigingsgerelateerde factoren zal nu dieper in worden gegaan op de rol van de trainer. Bij de grote meerderheid van de enquêterespondenten (74%) speelde de trainer een rol in het uitvalproces. In de interviews stond deze rol centraal. Deze rol richt zich op het didactische aspect van de training en het pedagogische aspect van de trainer.

1. Didactisch aspect

Binnen het didactisch aspect gaat het om de trainingsinhoud en de manier waarop de leerstof werd overgebracht door de trainer(s).

Elke keer hetzelfde...

Het belangrijkste thema dat naar voren komt binnen de verhalen van oud-leden is de constante herhaling en veel dezelfde oefeningen. Dit zorgde ervoor dat zij het niet meer leuk vonden op de vereniging. *"We deden elke keer hetzelfde en als je het al kon dan had je pech. We gingen elke keer opnieuw de handstand oefenen ik kan gewoon blijven staan en het gaat gewoon goed, maar elke keer moesten we dat oefenen. Dan denk ik van ik wil wat anders doen want ik verveel me"* (i,13,R). De jongeren hadden behoefte aan meer variatie en originele activiteiten. Het ging niet zozeer om activiteiten die buiten de turnsport liggen, maar om bijvoorbeeld een originele warming-up, een ander toestel of werkvorm. *"Zij bedacht nooit iets nieuws en je moest je oefening doen en dat was het. Geen nieuwe dingen uitproberen alleen maar oefeningen"* (i,14,4e). Er werden vaak wedstrijd oefeningen gedaan, terwijl een groot deel van de recreatieleden nooit mee deed aan wedstrijden. Deze constante herhaling had te maken met de grote wedstrijdgerichtheid van sommige trainers. Ongeacht of het wedstrijdgroepen of recreatiegroepen zijn, werd er bij veel verenigingen gebruik gemaakt van de wedstrijd oefenstof en wedstrijd toestellen.

Hieraan gekoppeld is dat veel kinderen vonden dat ze te weinig gestimuleerd werden of leermogelijkheden hadden. *"...het was te simpel. Je leerde er niks meer bij, dus toen dacht ik van dan kan ik net zo goed stoppen."* (i,13,R). Het doel van de meisjes was lekker bezig

zijn en nieuwe dingen leren, maar dit werd niet bereikt binnen de trainingen. 7 Oud-turnsters wilden dan ook dat er harder werd getraind met meer druk. *“Het was daar meer speelturnen, niet écht turnen”* (i,13,4e). Ze hadden liever een strengere trainer met meer controle.

“Echte goedzo's”

Aansluitend op de doelstelling om meer te willen leren, wilden 12 oud-leden meer, betere en passende begeleiding. Ze ervoeren dat er te weinig begeleiding was door bijvoorbeeld regelmatige absentie van de trainer of weinig hulp bij de toestellen. *“De trainsters was er nooit en zij wist wel wat je kon verbeteren en ik was al best ver met mijn niveau en zij kon wel iets verder, maar omdat zij er nooit meer was had het niet heel veel zin meer”* (i,13,4e). Naarmate het ouder worden was er minder begeleiding en werd meer zelfstandigheid gevraagd van de ouderen binnen de trainingen. De voorkeur bij de respondenten ging uit naar meer begeleiding in plaats van naar meer zelfstandigheid. De turnsters wilden meer feedback en leerhulp om beter te worden en elementen te leren. De druk van een goede trainer was nodig, want hierdoor waren er meer leermogelijkheden en werd er meer bewogen. Daarentegen werd er door de trainers veel gekletst, gezeten en gespeeld met het mobieltje. Dit is iets waar 7 jongeren in de interviews over klagen: *“Ze zat ook heel vaak met haar mobiel te sms'en, dat vond ik ook altijd flauw altijd...”* (i,13,R).

De meisjes vonden het belangrijk om feedback te krijgen. 10 Oud-turnsters kregen te weinig persoonlijke feedback op hun optreden. Dit waren vooral recreanten (70%). De oud-turnsters wilden graag duidelijkheid of ze iets goed deden en ook eens horen wat ze konden verbeteren. *“Nou, ik had liever als ze goedzo zei dat je dan echt wist dat het echt goedzo was. Nu zei ze gewoon tegen iedereen goedzo hoe slecht je het ook deed volgens mij. Ik wist niet of het echte goedzo's waren”* (i,13,R).

Voordoener trainer belangrijk

Opvallend is het feit dat 5 recreanten voorbeelden misten van hun trainers. *“Zij was een beetje dik en ze kon bijna zelf niks voordoener, dus dan heb je ook geen goed voorbeeld”* (i,13,R). De turnsters vonden een voorbeeld belangrijk voor hun eigen leerproces. Hierdoor waren ze beter in staat om een beeld te krijgen van de elementen, waardoor ze sneller de bewegingen konden leren. Nu moesten de turnsters het doen met een voorbeeld van een medeturnster of een verbale uitleg. *“Nou, zij weet er wel wat van, maar aan de hand van woorden weet je het niet en aan de hand van voorbeelden zie je dat ook voor je”* (i,13,R).

Ook hebben 6 oud-recreanten het over slechte trainers met weinig turnkennis en slechte vangkwaliteiten. Weinig turnkennis ervoeren zij wanneer ze weinig feedback en uitleg

kregen of als deze niet overeenkomstig was met hun eigen zienswijze en/of ervaringen. *“Als je veel van turnen afweet, dan weet je ook wanneer iemand iets echt goed doet of wanneer iemand het niet goed doet, zij wist dat niet”* (i,13,R). 4 Turnsters beschrijven ook de slechte vangkwaliteiten van trainers. *“Nou, ze ging nooit vangen of helpen ergens. Dan denk je misschien kun je het wel niet”* (i,13,R). Soms ontbrak het aan vertrouwen in de trainer, waardoor angst de meisjes tegenhield om zich te laten vangen. *“Ze hielp op een hele ander manier als dat ik daarvoor had geleerd zeg maar en dat was een minder vaste manier volgens mij en toen durfde ik ook niet, dan heb ik het gevoel als ik dan val dat ze het dan niet snel genoeg doorheeft”* (i,12,R).

2. Pedagogische oorzaken

Binnen het pedagogische aspect gaat het met name om de omgang van de trainer(s) met de turnsters binnen de trainingen.

Streng, boze of chagrijnige trainers

Uit de vragenlijsten blijkt dat bij 17 oud-leden het item ‘ik vond de trainer niet leuk/aardig’ heeft meegespeeld bij het stoppen. Uit de vervolginterviews blijkt dat zij verwijzen naar strenge, boze of chagrijnige trainers. Deze gedragingen hebben grote invloed op de groep en sfeer binnen trainingen. *“Nou, ze was steeds chagrijnig omdat ze vanaf 16.00 uur les moet geven en dat laatste uur was ze dan een beetje pissig. En als we dan wat fout deden was ze helemaal, werd ze wel eens totaal nijdig”* (i,13,R). Ook beschouwden een aantal turnsters hun trainer als te streng. *“Ja, dat als je maar iets te laat was, dat je dan een paar rondjes extra moest rennen”* (i,12,R). Ook was uitschelden bij een trainer geen uitzondering: *“Nou, de dingen die ze zei vooral. Ze schold je ook uit voor sukkel enz”* (i,13,R).

“Bloed is goed, pijn is fijn en jeuk is leuk”

Hier op aansluitend, wijzen 7 turnsters op de negatieve houding van hun trainer. Hierbij zijn 3 subthema’s te onderscheiden: 1) de schaarsheid van complimenten, 2) het verplicht dingen doen van de trainer en 3) een negatieve omgang. Het eerste subthema betreft 7 oud-turnsters. Zij klagen over de constante kritiekstroom en het gebrek aan complimenten van de begeleiding. *“Nou, je werd niet echt aangemoedigd van nu gaat het goed, je kreeg alleen maar elke keer dit moet beter en dat moet beter, dat kreeg je wel elke keer naar je hoofd. Maar dit gaat goed dat gaat goed bijna niet”* (i,13,R). Trainers hadden de neiging om vanuit ideale houdingen en technieken te kijken en niet naar het individuele leertraject van iedere turnster. De turnster had hierdoor geen kans om van succesmomenten te genieten, want

de trainer was alweer een stap verder of had nog negatieve feedback over bijvoorbeeld de stilering van het element.

Ten tweede voelden 10 oud-turnsters de druk om verplicht dingen van de begeleiding te moeten doen. Dit ondanks hun angst of andere interesses. *“Ze dwong je altijd om het te doen en als je het niet deed werd ze boos. Ik vind altijd als je iets echt niet durft dan durf je het ook gewoon niet. Ze liet je, laat maar zeggen, schuldig voelen omdat je iets niet durfde, dat vond ik altijd flauw”* (i,14,4e). Ook werd weinig geluisterd naar de inbreng van de turnsters. De trainers bepaalden vaak wat en hoe het gebeurde. *“Dat je dingen MOET doen en dingen goed MOET doen”* (i,12, 1^e tot 3^e divisie (=1^e)). 3 Recreatieleden ervoeren het als een gemis dat ze weinig vrijheid kregen om zelf leuke dingen te doen.

Met betrekking tot een zeer negatieve omgang beschrijven 3 turnsters hun oude selectietrainster. Deze 70-jarige selectietrainster hield er ouderwetse trainingsmethodes en omgangsmanieren op na. Een voorbeeld is haar veelbesproken motto binnen de trainingen: *“bloed is goed, pijn is fijn en jeuk is leuk.”* Kortom, de turnsters mochten niet zeuren maar moesten grenzeloos hard trainen. Ze kon kinderen uitschelden of negeren wanneer zij niet goed genoeg hun best deden. *“Dat was altijd heel gemeen van juf (trainster), want als je er dan afviel bij een wedstrijd dan wilde ze gewoon niet meer kijken. Als je er dan afviel, dan zat je jezelf al voor te bereiden op van zo meteen krijg ik weer een preek”* (i,12,1^e). Maar niet alleen bij wedstrijden wilde ze met een slecht presterende turnster niets te maken hebben, ook binnen trainingen werden kinderen hevig onder handen genomen. *“Gewoon, ook wel eens scheldwoorden, dat ging echt helemaal verkeerd, gewoon het zelfvertrouwen helemaal weghalen”* (i,12,1^e). Deze negatieve houding zorgde bij turnsters voor een grote angst voor de trainster. *“Omdat ze soms zo streng was, was je soms heel erg bang voor haar”* (i,12,1e).

Lievelingetjes

In de interviews wordt 8 maal over ‘lievelingetjes’ gesproken. *“Op een gegeven moment was er wel interesse in mij, omdat ze vonden dat ik talent had. Maar op een gegeven moment lukte het niet meer en dan had ik het gevoel dat ze me niet meer zagen staan”* (i,12,1^e). De aandacht van de trainer was afhankelijk van prestaties. Wanneer selectie en recreatie samen trinden, ervoeren recreatieleden vaker een gevoel van ondergeschiktheid.

Antipersoonlijk

Tot slot wijzen 8 oud-turnsters op het gebrek aan persoonlijke betrokkenheid van de trainer. *“...het was altijd een beetje van trainen en dan naar huis. En niet echt gewoon een praatje maken, maar gewoon trainen en dan was het weer klaar, tot volgende week”* (i,12,R).

Zij vinden het belangrijk dat de trainer weet wie je bent en je niet alleen kent als turnster. *“Je moet gewoon niet alleen maar aan turnen denken, je moet ook gewoon met wie ben ik eigenlijk bezig, want anders ben je met iemand bezig en dan zie je diegene alleen als turnster, dat is natuurlijk wel belangrijk”* (i,12,1^e). Turnsters ervoeren geen persoonlijke band met de trainer vanwege een gebrek aan sociale momenten in trainingen. Speciaal in grote recreatiegroepen was weinig persoonlijke aandacht voor turnsters. *“...toen ik mijn zusje een keert kwam ophalen toen zei ze: je bent al heel veel lessen niet geweest hè, waar was je? Echt zo heel antipersoonlijk. Toen zei ik: ik ben er echt al heel lang af”* (i,16,R).

Samengevat bestaat de rol van de trainer op het uitvalproces uit een didactisch en een pedagogisch aspect. Hierbij bestaan de didactische factoren uit veel herhaling, gebrek aan leermogelijkheden en weinig feedback en begeleiding binnen trainingen. De pedagogische factoren verwijzen naar trainers die chagrijnig, streng, negatief of antipersoonlijk zijn en turnsters ongelijk behandelen.

DISCUSSIE

De eerste 2 doelstellingen van dit onderzoek waren er op gericht om te achterhalen welke uitvalfactoren een rol hebben gespeeld bij oud-leden van turnverenigingen en bij welke uitvalfactoren de vereniging een rol heeft gespeeld. In overeenstemming met de literatuur bleek uit de eerste deelvraag dat bij 95% van de respondenten meerdere uitvalredenen een rol hebben gespeeld (Baar, 1991). De meest invloedrijke uitvalfactoren voor oud-turnsters waren: 1) ‘andere dingen te doen’, 2) ‘andere sport willen doen’, 3) ‘geblesseerd’, 4) ‘niet genoeg plezier’ en 5) ‘saai’. Er werden twee verschillen gemeten tussen oud-selectieturnsters en -recreanten. Zo gaven selectieleden aan vaker te moeten stoppen vanwege een blessure en vonden recreanten de trainingen vaker eentonig. Alle genoemde uitvalredenen zijn hieronder ingedeeld in de dimensies ‘individuele sporter’, ‘interne sport condities’, ‘externe sport condities’ en ‘sociale (sport)omgeving’, ofwel het kader van Baar (2003). De tweede deelvraag leverde een aantal verenigingsgerelateerde redenen op die zijn verdeeld in relationele en organisatorische oorzaken (Baar, 2001). Deze worden bij de bijhorende dimensies besproken. De belangrijkste resultaten worden vergeleken met bestaande literatuur en er worden aandachtspunten voor de praktijk geformuleerd.

Individuele sporter

Zoals verwacht, speelt de dimensie individuele sporter een grote rol in het uitvalproces. De belangrijkste 2 thema’s waren: ‘het kiezen voor een andere sport’ en ‘het

minder goed zijn dan dat ze zelf hadden willen zijn'. Het 1^e thema sluit aan bij literatuur waarin de middelbare leeftijd wordt gezien als een levensfase waarin jongeren andere interesses ontwikkelen, nieuwe dingen willen uitproberen en eigen keuzes willen maken (Csikszentmihalyi et al., 1993; Petlichkoff, 1992; Weiss & Petlichkoff, 1989). Desondanks lijkt het feit dat 41% niet (opnieuw) lid is geworden van een sportvereniging deze hoofdeden tegen te spreken. Ook dit punt sluit aan bij literatuur, waarin wordt aangetoond dat vaak andere redenen meespelen tijdens het uitvalproces. Vaak gaan jongeren vanwege andere redenen van de sportvereniging af en komt daarna pas het idee om een andere sport te beoefenen (Baar, 2003). Het 2^e thema, 'het minder goed in turnen zijn', is in overeenstemming met 'an educational model' van Weiss (1995), waarin wordt beschreven dat competentiebeleving een belangrijke voorwaarde is om te blijven participeren binnen de sportvereniging. Verder bleek uit de interviews dat een gebrek aan competentie binnen de trainingsgroepen sterker benadrukt werd naarmate het ouder worden. Dit wordt wellicht veroorzaakt doordat jongeren hun competentiebeleving meer laten bepalen door vergelijking met en de mening van hun leeftijdsgenoten dan wanneer zij jonger zijn (Weiss, 1995).

Interne en externe sport condities

Tegen de verwachting in, spelen interne sportcondities geen rol vanwege de specifieke aard van de turnsport, maar meer door organisatorische factoren (12%). Hierbij gaat het om groepssamenstellingen binnen de vereniging. Vriendinnen werden van elkaar gescheiden doordat groepen werden samengesteld op basis van niveau of leeftijd. Dit terwijl vriendinnen voor deze leeftijdscategorie steeds belangrijker worden (Sirard et al., 2006). Ook werd bij recreatiegroepen weinig rekening gehouden met motivatie en niveau van de turnsters. Dit leidde tot uitval door een gebrek aan differentiatie en uitdaging binnen de trainingen. Daarnaast konden deze gemotiveerde turnsters vanwege hun (te hoge) leeftijd bij veel verenigingen niet meer in selectie- of wedstrijdgroepen meedraaien. Tevens was er voor recreatieve, oudere leden soms helemaal geen passend aanbod binnen de verenigingen.

In tegenstelling tot bestaande literatuur (Gould et al., 1982), maar in overeenstemming met de verwachting, komen slechts 2 thema's met betrekking tot de externe sport condities naar voren. De belangrijkste waren het druk zijn met school en gezondheidsproblemen. Logischerwijs zou ook een reden als 'verhuisd' te verwachten zijn. Echter, omdat dit onderzoek gebruik maakte van niet-recente adresgegevens van oud-leden, valt te verwachten dat zij de enquête niet hebben ontvangen.

Sociale (sport)omgeving

Sociale (sport)omgeving was met 18% een belangrijke dimensie in de sportuitval. Het belangrijkste thema was het minder kunnen sporten met vrienden en leeftijdsgenoten bij het ouder worden. De sociale motieven werden belangrijker voor deze oud-turnsters, zoals ook wordt beschreven door Sirard et al. (2006). Een tweede verenigingsgerelateerde uitvalreden (relationeel) was de negatieve sfeer binnen de trainingen door gebrek aan vriendinnen, competitie binnen de trainingsgroep en een niet-turnachtige sfeer. Deze uitkomsten komen overeen met de verwachtingen. Negatieve sfeer vanwege een competitieve trainingsgroep vormt hierop een uitzondering. Echter, literatuur ondersteunt dat een sterk competitieve trainingsgroep een uitvalreden kan zijn voor vrouwelijke sporters van 12- tot 18 jaar (Allender et al., 2006; Lankeren, 2005). Deze competitieachtige sfeer binnen een turngroep kan mogelijk ontstaan door het individuele karakter van de sport of het kleine wedstrijd aanbod. Hierdoor ontstaat in plaats van een externe een meer interne strijd. Ook kan veelvuldig gebruik van competitie-elementen binnen de training een rol spelen (Baar, 1991).

Het eerste aandachtspunt bij de twee deelvragen is de aansluiting van het sportaanbod met de leer- en sociale motieven van de turnsters. Veel oud-leden kwamen naar de turntrainingen om nieuwe en spannende elementen te leren, maar de trainingen sloten niet aan bij deze verwachtingen. De sociale motieven verdienen tevens aandacht binnen de vereniging. Bijvoorbeeld bij het samenstellen van de groepen. Veel verenigingen hebben een starre, aanbodgerichte manier van werken waardoor er weinig ruimte is voor de behoeftes en motieven van de leden. Er dient hierbij meer te worden geluisterd naar de leden zelf (Buisman, 2001). Ook geven verenigingen zelf een (onbewust) signaal naar oudere leden, doordat zij geen oudere (wedstrijd)groepen hebben binnen het verenigingsaanbod: jongeren worden hierdoor snel afgeschreven voor de turnsport. Meer aandacht kan ook worden bewerkstelligd door bijvoorbeeld het gebruik van een kantine, een soos of het organiseren van verenigingsactiviteiten (De Roos, 2006; NOC-NSF, 2004). Hierdoor ervaren leden meer een band met de eigen groep en de vereniging. Met betrekking tot de (competitieve) sfeer kunnen groep- of teamwedstrijden de interne band verstevigen.

De rol van de trainer

Met betrekking tot doelstelling 3 liet die onderzoek overeenkomstig met de literatuur en de uitgesproken verwachtingen een belangrijke rol voor de trainer op het uitvalproces zien (Baar, 2003; Gould, 1982; Sirard et al., 2006). Bij 74% van de oud-leden speelde de trainer een rol op zowel didactisch als pedagogisch gebied.

Bij het didactische aspect ging het om trainingsinhoud en de manier waarop leerstof werd overgebracht door de trainer. Eén van de belangrijkste thema's was de continue herhaling van de oefenstof. Terwijl jongeren overeenkomstig met de literatuur behoefte hadden aan meer variatie, uitdaging en originele activiteiten (Frederick & Ryan, 1993; Morris & Summers, 2004). Deze herhaling werd vaak veroorzaakt door de grote wedstrijdgerichtheid van trainers (Baar, 2003; Coakley, 2003). Verder ervoeren veel oud-leden te weinig leermogelijkheden door te weinig aanmoediging, stimulatie, begeleiding en feedback binnen de trainingen. Dit gold voornamelijk in oudere groepen, hier werd meer zelfstandigheid gevraagd. Uit de literatuur blijkt dat zelfstandigheid de intrinsieke motivatie vergroot, waardoor de sporter langer blijft participeren (Vallerand, Deci, & Ryan, 1987; Vallerand, Fortier & Guay, 1997; Visscher, 2008). Dit onderzoek toont het tegenovergestelde aan. Tegen de verwachting in hadden respondenten de voorkeur voor meer begeleiding in plaats van een autonome sportcontext. De turnsport vraagt wellicht om beperkte zelfstandigheid omdat turnsters afhankelijk zijn van turnkennis en vangkwaliteiten van trainers.

Een nieuw inzicht is het feit dat turnsters goede voorbeelden misten van hun trainers. Door een voorbeeld van de trainer achtten zij zichzelf beter in staat om een juiste bewegingsvoorstelling te maken van nieuwe elementen. Hierdoor dachten zij bewegingen sneller onder de knie te krijgen. Bij hun club kregen deze turnsters alleen een voorbeeld van een medeturnster of een verbale instructie. De literatuur onderstreept deze bevindingen. Mensen gebruiken verschillende leerstrategieën om sportvaardigheden aan te leren en veel mensen hebben de voorkeur om motorische vaardigheden te leren door een voorbeeld of demonstratie. Zo kan het element worden gevisualiseerd en een juiste bewegingsvoorstelling worden gemaakt (Boschker & Bakker, 2001; Hayes, Hodges, Scott, Horn, & Williams, 2006; Pijning, 1993, 1995). Verder hebben de oud-leden het over slechte trainers met weinig turnkennis en slechte vangkwaliteiten. Ook hier komt de competentiebehoefte van Weiss (1995) naar voren. Tijdens de trainingen wilden zij meer vaardigheden leren, maar de kwaliteiten van de trainers ervoeren zij als een belemmerende factor.

Een aandachtspunt met betrekking tot het didactische aspect zijn meer gevarieerde en uitdagende trainingen. Tijdens de trainingen werden bij veel verenigingen wedstrijdvoerenstof en wedstrijdtoestellen gebruikt, waardoor de variatiemogelijkheden begrensd waren. Dit kan veranderen als trainers bewegingsthema's centraal stellen. Dit betekent dat het draait om het bewegingsprobleem (Waal, 2004). Hierdoor kunnen meer verschillende turnsituaties worden aangeboden door bijvoorbeeld gebruik te maken van space-turnsituaties. Dit zijn situaties waarbij moeilijke elementen kunnen worden aangeboden op een relatief makkelijke wijze. Te

denken valt aan een salto op een tumblingbaan. Hierdoor wordt meer mogelijk voor oudere en minder getalenteerde leden (Van den Berg, 1997). Dit sluit aan bij het advies van de turnsters zelf: meer nieuwe materialen en een aantrekkelijke accommodatie. Het volgende aandachtspunt gaat uit naar het thema competentie. Voornamelijk oud-recreanten willen meer leren op een doelgerichte, persoonlijke en gedifferentieerde manier. Kortom, ook in recreatietrainingen dient hier op aangesloten te worden met veel differentiatie, doelgerichtheid, aanwijzingen, begeleiding en goede voorbeelden. Dit vraagt dus om specialisten, juist bij heterogene groepen zoals recreatie- en ouderengroepen. Uit de interviews blijkt dat die er meestal niet is.

Binnen het tweede, pedagogische aspect gaat het om de houding en omgang van de trainer met de turnsters. Binnen deze dimensie zijn meer aspecten van invloed op sportuitval dan van tevoren werd verwacht. Het belangrijkste thema betrof de schaarheid van complimenten. Feedback werd ervaren als een constante kritiekstroom met weinig plaats voor complimenten. Trainers bekeken turnsters vanuit ideale houdingen en technieken en keken te weinig naar het individuele leertraject. Zoals in de literatuur al bleek is de turnsport een zeer technische sport, waarbij wordt gestreefd naar een ideaal plaatje (Baxter-Jones & Helms, 1996). Maar een overvloed aan negatieve feedback kan leiden tot een afname van de intrinsieke motivatie (Deci & Ryan, 1985). Ook voelden turnsters druk om verplicht dingen te “moeten” doen, ondanks hun angst of andere interesses. Ook in de literatuur kwam de druk van de trainer al naar voren als een turnspecifieke uitvalreden (Johns et al., 1990). Een trainer met ‘lievelingetjes’ zorgde voor een onrechtvaardigheids- en minderwaardigheidsgevoel bij oud-leden. De aandacht van de trainer was afhankelijk van de prestaties tijdens trainingen en/of wedstrijden. Dit zou een oorzaak kunnen zijn van de ervaren competitiegevoelens binnen de trainingen. Tot slot wijzen oud-turnsters op het gebrek aan persoonlijke betrokkenheid. Zij vonden het belangrijk dat de trainer weet wie je bent en je niet alleen als turnster kent. Het gaat om interesse van de trainer naar school, hobby’s of bijzondere privéomstandigheden.

Voor wat betreft het relationele aspect van de trainer zou ik graag 2 aandachtspunten benoemen. Allereerst de schaarste van complimenten. Trainers zouden meer bewust moeten worden wat deze negatieve invalshoek doet met de motivatie en competentiebeleving van de sporter. In de tweede plaats dienen trainers meer tijd vrij te maken voor de inleving, belangstelling en interesse in de sporter. Wanneer de sporter zich als persoon gewaardeerd voelt, zal dit de sport(prestaties) ten goede komen (NOC*NSF, 2004).

LIMITATIES EN VERVOLGONDERZOEK

Aan dit onderzoek zijn beperkingen verbonden. Allereerst zijn er slechts 2 turndistricten benaderd waardoor de resultaten van dit onderzoek niet geheel representatief zijn voor alle districten in Nederland. Ook werden interviews afgenomen onder jongeren die zichzelf hebben opgegeven voor vervolgonderzoek. Daardoor kan het zijn dat deze groep niet representatief is voor de doelgroep. Tevens was de intersubjectiviteit bij de analyse onvoldoende. Het is aan te raden om een volgende keer meerdere onderzoekers de data te laten analyseren zodat de uitkomsten vergeleken kunnen worden.

Als vervolgonderzoek zou de non-respons groep van de enquête benaderd kunnen worden om inzicht te verkrijgen in de redenen waarom zij zich niet opgegeven hebben voor vervolgonderzoek en om inzicht te verkrijgen waarin deze jongeren verschillen met de jongeren die zich hebben opgegeven. Daarnaast zou het interessant zijn om meerdere verenigingen in andere districten te onderzoeken, om zo te kijken of er een verschil te vinden is binnen de verschillende districten. Tot slot zou het een aanvulling zijn om ook het perspectief van de vereniging, de trainer en/of de ouders te gebruiken bij vervolgonderzoek. Door meer districten te onderzoeken en meer perspectieven te gebruiken zal de betrouwbaarheid kunnen worden vergroot.

Ondanks bovengenoemde kanttekeningen en mogelijkheden voor vervolgonderzoek zijn deze onderzoeksgegevens op empirische wijze verkregen en verschaffen zij duidelijke informatie over de redenen waarom de respondenten zijn gestopt binnen de vereniging. De onderzoeksresultaten kunnen ervoor zorgen dat turnverenigingen en turntrainers over bepaalde zaken beter gaan nadenken, en bepaalde zaken zouden kunnen aanpassen binnen de verenigingspraktijk.

De hoofdvraag van dit onderzoek luidde: ‘Welke verenigingsgerelateerde zaken hangen samen met de sportuitval binnen het damesturnen in de leeftijd van 12-18 jaar?’. In dit onderzoek is getracht om deze vraag zo juist mogelijk te beantwoorden. De rol van de vereniging en de trainer op uitval blijken groot en leveren veel aandachtspunten op voor de turnpraktijk. Voor beiden zijn er dus volop kansen om actief naar leden te luisteren om ze de ervaren kwaliteit van de vereniging en trainingen te blijven verhogen.

REFERENTIES

- Allender, S., Cowburn, G., & Foster, C. (2006). Understanding participation in sport and physical activity among children and adults: a review of qualitative studies. *Health Education Research*, 6, 826–835.
- Baar, P. (1991). Sportuitval bij het jongensturnen. *Lichamelijke Opvoeding*, 1, 7-10.
- Baar, P. (1996). Sportuitval bij het jongensturnen: een belevingsonderzoek naar oorzaken en achtergronden. In A. Buisman (red.), *Jeugdsport en beleid*. Houten: Diegem, Bohn Stafleu van Loghum.
- Baar, P. (2002). *Training kwalitatieve analyse voor pedagogen*. Utrecht: Universiteit Utrecht, opleiding pedagogiek.
- Baar, P. (2003). Sportuitval en sportparticipatie van jeugdigen. Een integrale beschouwing. In J. Bovend'eerd, R. Geertzen, J. Koevoets, H. van der Loo (red.), *Zorg voor jeugdsport. Opstellen over beleid en praktijk* (pp. 63-74). Meppel: Krips BV.
- Baarda, D. B., De Goede, M. P. M., & van der Meer-Middelburg, A. G. E. (2000). *Open interviewen, praktische handleiding voor het voorbereiden en afnemen van open interviews*. Houten: Stenfert Kroese.
- Baarda, D. B., De Goede, M. P. M., & Teunissen, J. (2001). *Kwalitatief onderzoek, praktische handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek*. Groningen: Stenfert Kroese.
- Baarda, D. B., Goede, M. P. M. de & Teunissen, J. (2005). *Basisboek Kwalitatief Onderzoek. Praktische handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek*. Groningen: Stenfert Kroese.
- Baxter-Jones, A. D. G., & Helms, P. J. (1996). Effects of training at young age; a review of the Training of Young Athletes (TOYA) Study. *Pediatric Exercise Science*, 8, 310-327.
- Berg, T. van den (1997). Space Gym. Waar geen verandering is, is geen vooruitgang. *Lichamelijke Opvoeding*, 10, 418-486.
- Black, J. S. & Weiss, M. R. (1992). The relationship among perceived coaching behaviours, perceptions of ability, and motivation in competitive age-group swimmers. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 14, 3, 309-325.
- Boeije, H. (2005). *Analyseren in Kwalitatief Onderzoek. Denken en Doen*. Amsterdam/Purmerend: Boom Onderwijs.
- Boschker, M. S. J., & Bakker, F. C. (2001) Observational learning by inexperienced sport

- climbers. In A. Papaioannou, M. Goudas, & Y. Theodorakis (Eds.), *In the dawn of the new millennium: International Society of Sport Psychology: 10th World Congress of Sport Psychology*, 2, (pp. 274-276). Skiathos, Greece.
- Bottenburg, M. van (2006). D'r op en d'r over. De vernieuwing van het Vlaamse sportbeleid in vergelijkend en maatschappelijk perspectief. *Sport Lokaal*, 1, 4, 36-38.
- Bottenburg, M. van, Hof, C. van het, & Oldenboom, E. (1997). *Goed, beter, best. Naar een kwaliteitsbeleid in een pluriforme sportsector*. Amsterdam: Diopeter.
- Buisman, A. J., & Middelkamp, J. (2001). *Jeugdsport een verhaal apart. Werkboek voor de sportvereniging*. Maarssen: Elsevier gezondheidszorg.
- Coakley, J. (2007). *Sports in Society – Issues & Controversies*. Boston: McGraw Hill (ninth edition).
- Coakley, J., & White, A. (1992). Making decisions: gender and sport participation among British adolescents. *Sociology of Sport Journal*, 9, 20-35.
- Crum, B. (2001). *Over de versporting van de samenleving. Reflecties over bewegingsculturele ontwikkelingen met het oog op sportbeleid*. Rijswijk: VWS.
- Csikszentmihalyi, M., Rathunde, K., & Whalen, S. (1993). *Talented teenagers: The roots of success and failure*. New York: Cambridge University Press.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic Motivation and Self-Determination in Human Behavior*. New York: Plenum.
- Frederick, C. M., & Ryan, R. M. (1993). Differences in motivation for sport and exercise and their relationships with participation and mental health. *Journal of Sport Behavior*, 16, 125-145.
- Garrett, R. (2004). Gendered bodies and physical identities. In J. Evans, B. Davies & J. Wright (Eds.) *Body knowledge and control: Studies in the sociology of physical education and health* (pp. 140–156). London: Routledge.
- Goleman, D. (2000). Leiderschap dat resultaten oplevert. *Holland Management Review*, 73, 35-49.
- Gould, D. (1982). Reasons for discontinuing involvement in competitive youth swimming. *Journal of Sport Behavior*, 5, 155-165.
- Gould, D., Feltz, D., Horn, T., & Weiss, M. R. (1982). Reasons for sport attrition in competitive youth swimming. *Journal of Sport Behavior*, 5, 155-165.
- Gould, D., & Petlichkoff, L. (1988). Participation motivation and attrition in young athletes. In: H. Smoll, R. Magill en M. ASH (Eds.), *Children in sport*, (pp. 161-178). Champaign, Illinois: Human Kinetics Books.

- Gould, D., & Horn, T. (1984). Participation motivation in young athletes. In J. M. Silva & R. S. Weinberg (Eds.), *Psychological foundations of sport* (pp. 359-370). Champaign, Illinois: Human Kinetics Books.
- Guillet, E., Sarrazin, P., & Fontaine, P. (2000). If it contradicts my gender role, I'll stop: Introducing survival analysis to study the effects of gender typing on the time of withdrawal from sport practice. A 3- year study. *European Review of Applied Psychology*, 50, 417-421.
- Hayes, S. J., Hodges, N. J., Scott, A. M., Horn, R. R., & Williams, A. M. (2006). Scaling a motor skill through observation and practice. *Journal of Motor Behavior*, 38, 357-366.
- Hedstrom, R., & Gould, D. (2004). *Research in Youth Sports: Critical Issues Status*. Verkregen op 11-11-2008 van: <http://www.educ.msu.edu/ysi/articles/CTSAWhitePapers.pdf>.
- Johns, D. P., Lindner, K. J., & Wolko, K. J. (1990). Understanding attrition in female competitive gymnastics: applying social exchange theory. *Sociology of Sport Journal*, 7, 154-171.
- Kalmthout, J. van, & Lucassen, J. (2008). *Verenigingsmonitor 2007, De stand van zaken bij sportverenigingen in het perspectief van modernisering.*'s-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut.
- Kamphuis, C., & van Den Dool, R. (2008). Sportdeelname. In: K. Breedveld, C. Kamphuis, A. Tiessen-Raaphorst (Eds.), *Rapportage Sport 2008*. Den Haag: Sociaal Cultureel Planbureau.
- Klint, K., & Weiss, M. R. (1986). Dropping in and dropping out: Participation motives of current and former youth gymnasts. *Canadian Journal of Applied Sport Science*, 11, 106-114.
- Knop, P. de (1998). *Jeugdsportbeleid, qua vadis?: de noodzaak van kwaliteitszorg*. Zeist: Jan Luiting Fonds.
- Knop, P. de, Wylleman, P., & Theeboom, M. (1994). *Youth-friendly sport clubs: developing an Effective youth sport policy*. Brussel: VUBpress.
- Koninklijke Nederlandse Gymnastiek Unie (2008a). Jaarverslag 2007. Beekbergen: KNGU.
- Koninklijke Nederlandse Gymnastiek Unie (2008b). Meerjarenbeleidsplan KNGU 2009-2012. Beekbergen: KNGU.
- Langeveld, M. J. (1979). *Beknopte Theoretische Pedagogiek*. Groningen: Wolters-Noordhoff.
- Lankeren, M. van (2005). *Competitie: niks voor vrouwen?! Het competitieve karakter van sport als verklaring voor sekseverschillen in sportdeelname*. Amsterdam: Universiteit

- van Amsterdam, afdeling Ontwikkelingspsychologie.
- Lindner, K. J. , Koenraad, J., Johns, D. P., & David, P. (1991). Factors in withdrawal from youth sport: A proposed model. *Journal of Sport Behavior*, 1, 14, 3-16.
- Ministerie van VWS (2005). *Tijd voor sport. Bewegen, meedoen, presteren.* 's-Gravenhage: Ministerie van VWS.
- Molinero, O., Salguero, A., Tuero, C., Alvarez, E., & Márquez, S. (2006). Dropout reasons in young Spanish athletes: relationship to gender, type of sport and level of competition. *Journal of Sport Behavior*, 29, 3, 255-269.
- Morris, T., & Summers, J. (2004). *Sport Psychology (second edition)*. Milton: John Wiley & Sons.
- NOC*NSF (2004). *De Entertrainer. Op weg naar meer jeugdgerichtheid in de sportvereniging.* Den Haag: Deltahage.
- Orlick, T. (1974). The athletic drop-out. A high price of efficiency. Canadian Association for health, *Physical Education and Recreation Journal*, 21-27.
- Pelletier, L. G., Fortier, M. S., Vallerand, R. J., & Brière, N. M. (2001). Perceived autonomy support, levels of self-determination and persistence for an activity: A longitudinal investigation. *Motivation and Emotion*, 25, 279-306.
- Petlichkoff, L. (1992). Youth sport participation and Withdrawal: is it simply a matter of fun? *Pediatric Exercise Science*, 4, 105-110.
- Pleizier, J. (2003). *Het leerklimaat op de NVS. Verbeteren om uiteindelijk te kunnen winnen!* Niet gepubliceerd onderzoek, Utrecht: Universiteit Utrecht.
- Pijning, H. F. (1993). *Motoriek en Leerpsychologie voor leraren lichamelijke opvoeding, sportleiders, fysiotherapeuten, ergotherapeuten en oefentherapeuten Cesar en Mensendieck.* Haarlem: De Vrieseborch.
- Pijning, H. F. (1995). *Goed leren sporten.* Haarlem: De Vrieseborch.
- Roos, S. de (2006) *Wat de jeugd beweegt. Onderzoek naar clubbinding en vrijwilligerswerk onder jeugdleden van sportverenigingen in de gemeente Rijssen-Holtten.* Niet gepubliceerd onderzoek, Tilburg: Universiteit van Tilburg.
- Rossum, J. H. A. van (2005). *Volhouden of afhaken: een longitudinaal onderzoek naar talentontwikkeling in de sport, met aandacht voor dropouts en toppers.* Eindrapport VWS-HQ&P onderzoek. Amsterdam: Stichting Human Quality & Performance.
- Rossum, J. H. A. van (2000). *Coaches die nooit verliezen, handleiding voor effectief coachen.* Amsterdam: Stichting Human Quality & Performance. Nederlandse vertaling van:
- Smoll, F.L. & Smith, R.E. (1997). *Coaches who never lose... making athletes win, no matter*

- what the score*. Portola Valley, CA: Warde Publishers.
- Rossum, J. van (2004). Perceptions of determining factors in athletic achievement: an addendum to hyllegard, et al. (2003). *Perceptual and Motor Skill*, 98, 81-85.
- Salguero, A., González-Boto, R., Tuero, C., & Márquez, S. (2003). Development of a Spanish version of the participation motivation inventory for young competitive swimmers. *Perceptual & Motor Skills*, 96, 637-646.
- Sirard, R., Pfeiffer, K. A., & Russell, R. P. (2006). Motivational factors associated with sports program participation in middle school students. *Journal of adolescent Health*, 38, 696-703.
- Smoll, F. L., & Smith, R. E. (2000). *Coaches who never lose... making athletes win, no matter what the score*. Californië: Warde Publishers. In het Nederlands vertaald onder de titel 'Coaches die nooit verliezen, handleiding voor effectief coachen' (2000). Amsterdam: Stichting Human Quality & Performance (HQ&P).
- Vallerand, R. J., Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1987). Intrinsic motivation in sport. In K. B. Randolph (Ed.) *Exercise and Sport Sciences Reviews* (pp. 389-425). New York: McMillan.
- Vallerand, R. J., Fortier, M. S., & Guay, F. (1997). Self-Determination and Persistence in a Real-Life Setting: Toward a Motivational Model of High School Dropout. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72(5), 1161-1176.
- Visscher, C. (2008). *Jeugdsport. Leren en Presteren, over motoriek, cognitie, tijd, kwaliteit en effectiviteit*. Rede uitgesproken tot benoeming tot bijzonder hoogleraar Jeugdsport. Groningen: 2 september 2008.
- Waal, M. (2004). Inzicht, overzicht en uitzicht over bewegingsonderwijs - drie didactische torens in het bewegingslandschap. *Het Web*, 4.
- Weinberg, R. S., & Gould, D. R. (2003). *Foundations of sport and exercise psychology*. Champaign, Illinois: Human Kinetics.
- Weiss, M. R. (1995). Children in sport: An educational model. In S. Murphy (Ed.), *Sport Psychology Interventions* (pp. 39-69). Champaign, Illinois: Human Kinetics Books.
- Weiss, M., & Bredemeier, B. J. (1983). Developmental sport psychology: A theoretical perspective for studying children in sport. *Journal of Sport Psychology*, 5, 216-230.
- Weiss, M. R., & Petlichkoff, L. (1989). Children's motivation for participation in and withdrawal from sport: identifying the missing links. *Pediatric Exercise Science*, 1, 195-211.